

תחפושות בטבע - למורה

צבעים וצורות בעולם בעלי החיים והצמחים – למידה באמצעות משחק

פתיחה:

בפורים נוהגים להתחפש. לעומת בני האדם, בעלי החיים וצמחים מסווים את צורתם האמיתית במשך כל השנה, פושטים ולובשים צורה, מחקים צורות "ומתחפשים" על מנת לשרוד, להתמודד עם תנאי הסביבה והאקלים, להשיג מזון או להימנע מלהפוך למזונו של בעל חיים אחר.

על ידי משחק הקלפים נכיר סוגים שונים של תחפושות בטבע.

הציוד הדרוש והכנות מוקדמות:

- 4 קלפי כותרת והסבר (חיקוי, הרתעה, הסטה, הסוואה).
- 20 קלפי משחק.

(מומלץ להדפיס את קלפי הכותרת וקלפי המשחק בהדפסה צבעונית לגזור ולניילן לשימוש חוזר. כדאי להדפיס כמה סטים על מנת לאפשר פעילות קבוצתית)

- דמי פורים - מטבעות שוקולד
- דף תשובון (עבור התלמיד המשמש כשופט)

משתתפים : בכל קבוצה 4-5 תלמידים. אחד מהתלמידים בתפקיד שופט.

הוראות משחק:

- מניחים על השולחן את חמשת קלפי הכותרת, גלויים לעין.
- את קלפי המשחק מניחים הפוך על השולחן.
- כל משתתף בתורו מרים קלף אחד, קורא את הכיתוב לחברי הקבוצה ומניח את הקלף לצד הכותרת המתאימה.
- השופט בודק את תשובתו על פי דף התשובון. אם הניח נכון - מקבל דמי פורים (מטבעות שוקולד). אם טעה – יוצא מן המשחק.

דף תשובון לשופט:

מס' כרטיס	תשובה
1. צפרדע	השוואה
2. סרטן	השוואה
3. זיקית	השוואה
4. חגב	השוואה
5. מקלון	השוואה
6. פרפר	השוואה
7. נחש	חיקוי
8. דבורה וחרק	חיקוי
9. סחלב מצוי	חיקוי
10. פרפר	חיקוי (אזהרה)
11. שממית	חיקוי (אזהרה)
12. דג הזהרון	חיקוי או והרתעה
13. חיפושית מושית השבע	חיקוי (אזהרה)
14. פרפר	הסטה
15. דג פרפרון	הסטה
16. חגב	הרתעה
17. זחל זנב הסנונית	הרתעה
18. פרפר עש	הסטה
19. כדנית	הסטה
20. חתול שלג	השוואה

הסטה

בטבע, בעלי חיים טורפים ונטרפים.
יכולתו של בעל חיים גדול לשרוד, ולא
להפוך למזון של בעל חיים אחר גדולה מזו
של בעל חיים קטן.

בעולם החי עיניים גדולות מעידות על בעל
חיים גדול .

בעלי חיים מסוימים משתמשים
ב"תחפושת" מטעה. על אחד מאברי
גופם, רחוק מראשם, מופיעה דוגמה של
עין גדולה מדומה.

אשליה זו מצליחה להרתיע חלק
מהטורפים או להסיט את תשומת לב
הטורף, ולאפשר לטרף לברוח.

הרתעה

בעלי חיים, במיוחד כאלו שאינם ארסים
או מסוכנים, משתמשים לעיתים ב:

תנועות פתאומיות,

קולות,

צבעים עזים המתגלים לפתע,

הגדלת הנפח ע"י התנפחות

הסתמרות,

אמצעים אלו מפחידים ומרתיעים טורפים
רבים.

הסוואה

בעלי חיים מנסים להסתתר ולהיעלם מעיני הטורף או הטרף. הם 'מתחפשים' בצורתם, בצבעיהם ובהתנהגותם לאבנים, לעלים, לגזעי עץ.

בדרך זו הם נבלעים בסביבתם והופכים ל"רואים ואינם נראים", דבר המאפשר להם להעלם מעיני הטורף או הטרף, וכך מגדיל את סיכויי ההישרדות שלהם.

חיקוי

בעלי חיים רעילים, עוקצניים או ארסיים
מבליטים תכונות אלו באמצעות צבעי
אזהרה עזים: אדום, צהוב, כתום שחור
ולבן. טורפים לומדים להתרחק מנושאי
צבעים אלו ולהימנע מלאכול אותם.

ישנם בעלי חיים שאינם ארסיים, ובכל זאת
נבראו עם צבעי אזהרה בולטים, המרתיעים
את הטורף.

תופעה זו נקראת חיקוי או הידמות.
בנוסף, קיים גם חיקוי במבנה או צורה
של יצור חי אחר.

כרטיס מס' 1 - צפרדע

בס"ד

משתלבת היטב בסביבתה וכך יכולה להסתתר מהטרף שלה ולצוד או להעלים עצמה
מטורפיה

כרטיס מס' 2 - סרטן משתלב בסביבה לצורך לכידת טרף

כרטיס מס' 3 - הזיקית

מסוגלת להקנות לגופה את צבעי הסביבה בה היא מצויה.

כרטיס מס' 4 - חגב, צבעו כצבע סביבתו

כרטיס מס' 5 - [מקלון](#)., צבעו כצבע הסביבה

כרטיס מס' 6 - [פרפר](#)

צבעי הפרפר דומים מאוד לצבעי גזע העץ או האבן עליו יושב

בס"ד

כרטיס מס' 7 - נחש

נחש הפתן אלמוגי הינו נחש ארסי, ישנו נחש נוסף שלעורו דוגמה כמעט זהה אך הוא אינו ארסי. דמיונו לנחש ארסי מברית טורפים.

כרטיס מס' 8 - מי היא הדבורה שעוקצת? ומיהו החרק הדומה לה?

כרטיס מס' 9 - סחלב מצוי

אין בפרחיו צוף. הוא דומה במבנהו לצמח זמזומית מצויה שעשירה בצוף. בשל הדמיון חרקים מגיעים גם אליו לחיפוש צוף ומאפשרים בהאבקתו.

זמזומית מצויה

סחלב מצויר

כרטיס מס' 10 - פרפר

פרפר זה בעל צבעים בולטים על אף שאינו מסוכן.

בס"ד

כרטיס מס' 11 - [סלמנדרה](#), בעל חיים ממשפחת הדו-חיים, הסלמנדרה בעלת צבעי אזהרה על אף שאינה מסוכנת.

כרטיס מס' 12 - [דג הזהרנו](#)

לא רק צבעיו מרתיעים אלא גם סנפיריו הפרושים כרעמת אריה תורמים לרושם המפחיד

כרטיס מס' 13 - חיפושית מושית השבע. שאיננה ארסית, על אף צבעיה העזים שמאפיינים בעלי חיים

ארסיים

כרטיס מס' 14 - פרפר בעל עיניים מדומות גדולות כאשר הפרפר פורש כנפיים נראה כאילו נפקחו עיניים

מאיימיות

כרטיס מס' 15 - דג פרפרון היכן העיניים האמיתיות של הדג? אשליית העיניים מצליחה להרתיע חלק מהטורפים ולהסית את תשומת ליבם מראש הדג.

כרטיס מס' 16 - חגב עובר לעמדת התגוננות: פורש את כנפיו ומזדקף כשרגליו הקדמיות מונפות לצדדים

בס"ד **כרטיס מס' 17 - זחל זנב הסנונית** יש עיניים מדומות , בחלקו האחורי יש איבר הנראה כלשון של נחש , צבעו אדום עז . הזחל שולף אותו ומנופף בו', "לשון " זו פולטת ריח מצחין.

כרטיס מס' 18 - פרפר עש זה עיניים מדומות שנראות רק כשהפרפר פורש את כנפיו, למשל כשמגיע טורף.

כרטיס מס' 19 - [צמח הכדנית](#)

בס"ד

מושך אליו חרקים באמצעות הצבע האדום שיש לו בשפת הכד.
החרקים הנוחתים עליו נדבקים מיד בנוזל דביק ונופלים לתוך הכד,

כרטיס מס' 20 - [חתול השלג](#) בעל פרווה לבנה כצבע השלג

